

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Regvla Morvm Sive Tractatvs Bipartitvs De Sufficienti Ad
Conscientiam Rite Formandam Regvla In Quo Usus
Cujusvis Opinionis Practice Probabilis Convincitur Esse
Licitus**

Terillus, Antonius

Leodii, 1678

Quæst. LVII. Vtrùm in pari causa conditio possidentis melior sit in aliis
materiis præter justitiam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77827](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77827)

QUÆSTIO QUINQUAGESIMA. SEPTIMA.

Virum in pari causa conditio possidentis melior sit in aliis materiis præter justitiam?

Status quæ-
stionis.

IN hac parte schola divisa est, aliis affirmantibus, aliis negantibus, titulum possessionis, ejusque privilegium extra materiam justitiæ extendi. Celladeus lib. 4. quæst. 13. parti neganti adhæret. Ego quæst. 23. de Consc. prob. affirmativam tenui, quam hic iterum confirmandam, & à Celladei objectionibus vindicandam accipio. Sit ergò

ASSERTIO UNICA.

Privilegiū
possessionis
locū habet
extra mate-
riam justiti-
æ.

Titulus possessionis, ejusque privilegium in dicta juris regula contentum, non restringitur ad solam materiam justitiæ, sed ad materias aliarum virtutum extenditur.

PROBATUR. In primis certum est, quòd non in sola materia justitiæ, sed in aliis etiam materiis detur verissima possessio. Sic Beati possident Deum; Superior legitimus possidet jurisdictionem; & unumquisque possidet suam libertatem ad liberè operandum in quavis materia, quæ ipsi non est prohibita. Et sanè qui illegitimè alios hac possessione privaret, peccaret etiam contra justitiam, cum talis possessio debeatur titulo justitiæ, quamvis objectum, ad quòd facultas possessa extenditur, spectet ad alias virtutes. Hæc suppono ex quæst. 23. de Consc. prob. tum quia illa ibi sufficienter probata sunt; tum quia Celladeus in hoc difficultatem non habet, sed solum contendit, possessionem in aliis materiis non obtinere privilegium & vim, quam habet in materia justitiæ. Hoc ergò supposito.

Ratio 1.

Possessio
ejusque pri-
vilegiū locū
habent in
materia o-
bedientiæ.

3. Prima probatio sumitur ex materia obedientiæ; quia cives licitè sequuntur regem eos ad bellum vocantem, etsi dubium sit, an bellum sit justum, ut expressè traditur in cap. quid culpatur. Quod caput sumptum ex Aug. sæpe citatum est in hoc opere. Eodem modo subditus religiosus licitè obedit Prælato quando dubium est, an opus præceptum sit malum; nec alia est hujus rei ratio, quàm quia nec rex nec superior privandus est possessione suæ potestatis dominativæ ac directivæ ob incertâ & dubiam exceptionem subditi; quia titulus ac jus possessionis prævalet. Neque excogitari potest umbra disparitatis inter debitum ad obediendum, & debitum ad non aufereandam rem à possessore; utrobique enim potestas jurisdictionis ejusque possessio ita se habet ad exigendam obedientiam, sicut dominium seu jus hereditatis & titulus possessionis ad conferendam rem suo possessori. Certè si nec judex nec actor potest licitè auferre rem à possessore

ob dubium exortum, an res ad alium spectet, eò quòd in pari causa melior sit conditio possidentis; neque poterit subditus negare obedientiam hæcenus præstitam, eò quòd dubitare incipiat, an res illa sit subjecta potestati ac jurisdictioni sui superioris, quia in pari causa melior est conditio possidentis suam jurisdictionem, quam hæcenus in illa ipsa materia exercuit. Idem valet in aliis materiis dubiis.

4. Rursum quidquid allegari potest pro superiore contra suum subditum, allegatur eodem modo pro possessore contra judicem & actorem. Nam si dicas, obediendum esse in dubio, quia illud est tutius; etiam res possessa conservanda est possessori in dubio, quia illud est tutius. Si dicas obediendum, quia è duobus malis minimum est eligendum, idem clarissimè locum habet in conservanda re possessori suo. Similiter quidquid dici potest contra superiorem, potest pariter dici contra possessorem; si enim superior committat se periculo excedendi suam facultatem, jubendo quòd revera est malum; ita possessor exponit se periculo excedendi suam facultatem retinendo alienum invito Domino. E contra, quidquid dici potest pro possessore vel contra possessorem in ordine ad retinendam rem possessam, & ad disponendum de illa titulo domini præsentis, & possessionis bonæ fidei, illud idem dici potest pro superiore vel contra superiorem titulo jurisdictionis seu potestatis dominativæ & possessionis bonæ fidei. Nominatim autem, si possessor post diligentiam adhibitam disponere potest de re possessa, quia per hoc non exponit se periculo violandæ legem habentem vim legis, quia juxta dicta nulla est lex absolutè obligans, quæ favet actori; ita pariter superior, si post diligentiam debitam inveniat honestatem rei præceptæ esse dubiam, poterit illud præcipere, quia per hoc scit se nullam legem absolutè obligantem violare, cum jus dubium non obliget, ideoque scit suam facultatem ac possessionem non magis arctandam ob tale periculum, quàm arctetur in possessore facultas disponendi de re possessa. Uno verbo eadem prorsus est ratio de titulo possessionis in materia obedientiæ & jurisdictionis, quæ est in materia justitiæ ac domini. Itaque negari non potest, quin privilegium possessionis extendatur ad alias materias, quàm ad materiam justitiæ. Exemplum hoc est longè efficacissimum; eadem autem ratio valet in aliis casibus, maximè in materia religionis, quando votum est dubium; tunc enim titulus possessionis prævalet pro libertate, quia tota obligatio reducitur ad casum juris dubii, quod nullam obligandi vim continet, ut ostensum est. Et sanè eadem prorsus argumenta eademque reflexiones eodem

eodem prorsus modo procedunt in materia voti dubii, sicut in materia iustitiae & obedientiae, maximè in ordine ad non arctandam libertatem humanam in dubio juris, quia titulus possessionis favens libertati praevalet, sicut idem titulus in simili favet in materia iustitiae particularis.

Ratio 2. 5. Probatur 2. Ratio ob quam possessio praevalet in materia iustitiae est, quia eo ipso, quod quis bona fide possessionem inierit, habet jus ne illa spolietur, nisi aliquid afferatur, quod magis urgeat contra eum, quam quod ipsi favet. Alioquin homo spoliaretur jure certo ac re certò sua ob exceptionem incertam, quae non magis alteri quam ipsi faveret. Hoc autem ipso lumine natura patet esse absurdum. At eadem prorsus ratio valet in quavis alia possessione extra materiam iustitiae; nam ipsa possessio, ac jus possessionis in quavis materia, aequè pertinet ad possessionem tanquam rei propria illius, ac possessio in materia iustitiae; neque enim ex parte possessionis & juris ad eam conservandam ulla est diversitas, etsi diversitas sit ex parte rei possessae; illa enim non semper ad iustitiam, sed saepe ad alias virtutes pertinet. Ergo nemo spoliandus est ea possessione, ac jure ad illam continuandam, ob exceptiones incertas ac dubias, quae non magis favent aliis, quam ipsi possessori; proinde titulus possessionis aequè valet in aliis materiis, ac in materia iustitiae. Ergo sicut in materia iustitiae, ita & in aliis materiis, quoties causa est par, melior est conditio possidentis. Haec est fundamentalis ratio, ad quam aliae reduci posse videntur.

Ratio 3. 6. Probatur 3. Ideo in materia iustitiae titulus ac jus possessionis praevalet in casu dubio circa dominium rei possessae, quia nulla est lex absolute obligans, quae faveat actori, & vim legis exercere valeat; ex hoc enim sequitur, nullum esse periculum peccati, si res possessa retineatur, ut in superioribus fusiè probatum est, quia in tali casu omnis lex ejusmodi est prorsus dubia & incerta, quae proinde vim nullam obligandi habet. Hinc autem sequitur, neminem privandum esse possessione legitime acquisita ob tale periculum, quia nemo subdi debet magno certo ac vero malo, ut vitet malum tantum nomine tenus, illudque non certum, sed dubium. At haec ratio locum habet in materia religionis, & in casu voti dubii, ut ostensum est quæst. superiore; quia qui hæcenus pacificè possidet suam libertatem hoc & illud faciendi, non debet illà privari, & pati onus gravis obligationis, eò quod repente oriatur dubium, an votum emiserit; quia si post omnem diligentiam adhibitam votum maneat dubium, utique omnis lex absolute obligans ad abstinendum à tali opere est dubia, & proinde non habet vim obligandi. Ergo nullum est periculum peccati veri contra talem legem, si opus omittatur; quia peccatum verum repugnat, ubi non est lex verè & absolute obligans. Itaque videndum superest, an homines teneantur agnoscere obligationem, & sequi partem tutiorem ex vi legis reflexæ, sicut idipsum quærimus in materia iustitiae: respondetur autem nos in neutro casu teneri, si habeamus possessionem rei, de qua quaritur an teneamur nos eam privare, quia in tali casu jus possessionis facit conditionem possidentis meliorem; non enim est æquum, ut quis subeat tantum malum, quantum est jactura libertatis, ob solum periculum faciendi id quod non prohibetur ulla lege vim legis habente, quod

que præsumi non potest debitum ex vi legis reflexæ, quamdiu est peculiaris ratio possessionis favens libertati, ut est in casu nostro; quia homo est in possessione suæ libertatis, à qua proinde detrudi non debet ob titulum reflexum non magis faventem alteri, quam sibi. Et sanè privari possessione libertatis tantum malum est, quantum bonum est ipsa libertas. At libertas omnibus rebus favorabilior est, ut habetur reg. 122. ff. de regulis juris. Porro quod dictum est in casu voti dubii, eodem modo valet in omni dubio juris, in quæ proinde titulus possessionis non minùs obtinet privilegium, quam in materia iustitiae.

7. Probatur 4. Titulus possessionis, & jus illum retinendi tanti est, ut conjux, probabiliter credens matrimonium esse nullum, nihilominus teneatur reddere debitum consorti petenti, merè ne violet jus possessionis; quia periculum violandi dominium in corpus, ex titulo matrimonii obtentum, est valde exiguum, cum probabile sit, tale dominium non dari; & utcumque illud periculum non est comparandum cum periculo fornicationis, incestus, & adulterii, quod probabiliter imminet. Ergo solus titulus possessionis praevalet, & favet conjugi bona fide possidenti facultatem petendi debitum. Tanti autem est ut non privetur hoc jure, seu hac possessione, ut potius quam conjux tali jure privet consortem, debeat se exponere periculo materialis fornicationis adulteræ & incestuosæ, si probabiliter credat matrimonium esse nullum, tam ob vitam prioris mariti, quam ob affinitatem vel consanguinitatem cum marito contractam. Similiter tanti est possessio bona fide inita ad petendum debitum in dubio de impedimento impotentiae, ut liberum sit illi exponere se probabili periculo fornicationis, potius quam agnoscere se obligatum ad abstinendum ab usu juris acquisiti per possessionem matrimonii bona fide initi; non enim tenetur quis abstinere à petendo debito donec certò constiterit illud impedimentum esse perpetuum, quod certè non constat, quamvis perpetuitas impedimenti sit probabilis.

8. Hinc sic arguo: Tanti est titulus possessionis, & jus ne quis ea privetur, ut probabile periculum peccati materialis gravissimi non sufficiat ad liberum ejus usum impediendum, idque non solum quando redditio debiti reducitur ad materiam iustitiae, sed etiam, quando petitio debiti procedit in dubio probabili de impedimento impotentiae; quæ petitio non spectat ad iustitiam, sed refertur ad solum petentem, à quo omitti potest absque ullo periculo injustitiae vel peccati materialis, ut patet. Ergo à fortiori idem universaliter valet in possessione libertatis (qua privari maximum malum est) quando causa est par, & dubium juris non est probabile, sed purè dubium, quod aequè favet uni parti ac alteri.

9. Probatur 5. Tanti est in exemplis allatis titulus ac jus possessionis, ut nemo iudex in foro externo rationabiliter possit quemquam damnare ad subeundam jacturam tanti boni ob exceptiones incertas, non magis actori quam reo faventes; quia ubi partium jura sunt obscura, favendum potius est reo, quam actori. At eadem ratio manifestè valet non solum in casibus allatis ex materia obedientiae ac religionis, sed universaliter in possessione libertatis. Ergo privilegium possessionis universaliter locum habet in foro externo pro omni materia, quæ cadit sub veram possessionem. Ergo etiam in foro interno, quod, juxta

Magnitudo tituli, seu juris possessionis, quanta sit?

Periculum peccati materialis extra materiam iustitiae non infringit jus possessionis.

Judex in nulla materia eodem modo potest ad cedendum possessioni in causa par.

Possessio in omni materia aequale privilegium obtinet.

Possessio cur praevalet in materia iustitiae?

juxta communem Theologorum sententiam, quam Celladeus lib. 4. *quæst.* 12. §. 1. veram appellat, semper concordat cum foro interno, nisi quando forum externum fundatur in præsumptione, quæ in foro interno scitur esse falsa. At nulla est ejusmodi præsumptio in casu præfenti; quia supponimus eadem omnia constare in utroque foro. Ergo sicut privilegium possessionis in casu dubii generaliter prævalet in foro externo, ita in simili casu universaliter prævalet in foro interno.

Inæqualitas, quam possessio tribuit possessori, est par ac similibus in omni materia.

10. Probatur 6. ex iis, quæ Celladeus ipse admittit. Privilegium possessionis ideo locum habet in materia iustitiæ, quia facit aliquam inæqualitatem, seu præponderantiam in favorem possessoris, ex qua inæqualitate habetur fundamentum formandi conscientiam, quod liceat possessori rem sibi retinere. Fundamentum autem hoc consistit in titulo possessionis ac in jure illud retinendi, nisi plus afferatur contra possessorem, quam pro possessore; imò nisi aliquid afferatur magis urgens contra possessorem, quam possessio ipsi favoreat. Hæc omnia verissima sunt; sed perspicue locum habent in omni possessione, quia necesse est, titulum possessionis in omni causa cæteroque pari præponderare in favorem possessoris, cum necessario inducat aliquam inæqualitatem manifestè faventem possessori. Hæc autem inæqualitas non minus conducit ad formandam conscientiam in aliis materiis, quam in materia iustitiæ, quia fundamentum taliter formandi conscientiam non consistit in alio, quam in ipsa hac inæqualitate ac præponderantia, ut patet. Neque verum est, possessionem, ut Celladeus contendit, conducere ad solvendum dubium de dominio; contrarium enim in multis est evidens, ut in casu dubii de matrimonio ob impotentiam, & in prima hora post possessionem hereditatis bona fide inchoatæ, &c. tales enim possessiones nullatenus juvant ad solvendum dubium sive de matrimonio, sive de jure ac dominio possessoris, ut ostensum est. Itaque possessio aliud non probat, in materia iustitiæ, quam quòd possessor ob ipsum titulum possessionis, cæteris paribus, sit præferendus aliis in usu ac dispositione rei possessæ; quòdque per consequens possessio juvet ad rationabiliter existimandum, possessorem licitè posse retinere rem possessam non obstante dubio, an verum jus ac dominium illius ad se an ad alium spectet. At possessio in aliis materiis, quando cætera sunt paria, probat prorsus idem; idque ex iisdem penitus fundamentis. Ergò privilegium possessionis æquè locum habet in aliis materiis, ac in iustitia, ubi cætera sunt paria.

Error Celladei refutatur.

11. Atque hinc inferitur, Celladeum fuisse deceptum, distinguendo possessionem in probantem, & non probantem. Probantem vocat possessionem in materia iustitiæ; non probantem vult esse possessionem in quavis alia materia. Deceptus, inquam, fuit, quia revera omnis possessio probat, quicquid ulla determinata probat, & nulla probat solutionem dubii post illam ortam. Hæc omnia jam fusè probata sunt *quæst. superiore* contra Celladeum; quare solum superest, ut argumentis ipsius satisfaciamus.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objectio: 12. **O**BJICIT primò. Si quæ esset possessio in aliis materiis, cui possessionis in materia iustitiæ privilegium competeret, maximè esset possessio libertatis. Sed hæc possessio nihil

probat, nec per se ac titulo sui facit meliorem conditionem eam habentis; si enim aliquando probaret, semper probaret, & in omni causa dubia & pari redderet causam inæqualem, quia in omni dubio adest possessio libertatis. At non semper probat, ut omnes fateantur, alioquin paratior in nullo unquam dubio esset tenenda. Ergò possessio extra materiam iustitiæ nunquam probat per se loquendo, nec conditionem possidentis reddit meliorem. Ita Celladeus §. 3.

Respondeo 1. negando majorem, quia possessio jurisdictionis ac subditi eodem modo procedit in materia obedientiæ, sicut possessio domini & rei in materia iustitiæ. Porro in hoc casu nullus datur specialis titulus de possessione libertatis, magis quam in materia iustitiæ. Idem dico de aliis exemplis, ut in possidente conjugem, & potestatem petendi debium in dubio de impedimento impotentis perpetuæ, &c. in casibus enim hujusmodi maximè elucet vis possessionis, ejusque comparatio cum possessione in materia iustitiæ per omnia subsistit. Falsa ergò est major, ut à Celladeo hoc loco profertur.

13. Respondeo 2. possessionem libertatis, ubi datur, semper locum habere in omni causa dubia ac pari; sed in hoc errat Celladeus, quòd patet possessionem libertatis ex æquo locum habere in omni dubio, quod verum non est; nam quando practicè dubitatur, nemo possidet, aut nunquam possedit libertatem faciendi quod vult, cum unusquisque indubiè gravetur lege reflexa obligante ad partem tutiorem. In tali enim casu, sicut in multis dubiis facti, possessio non stat pro libertate, sed pro lege, seu potius pro superiore nos gravante per legem, per quam pro sua potestate arctat terminos nostræ libertatis, obligatque ne operemur illud de quo dubitamus, an sit illud, quod scimus ab ipso esse prohibitum, quia lex certa & certò existens extendi potest ad prohibendum dubium, ut ostensum est. Itaque sæpe non licet sectari minus tuta in dubio, quando scilicet possessio non favet libertati; sæpe licet, quia sæpe libertas gaudet possessione suæ libertatis.

14. Objicit secundò. Magna & multiplex est disparitas inter possessionem in materia iustitiæ, & possessionem in aliis materiis. Inprimis in materia iustitiæ semper standum est pro possessione, quando causa est par. Hoc locum non habet in aliis materiis, ut omnes fateantur. Secundò in aliis materiis tenemur saltem de consilio ad partem tutiorem. At in materia iustitiæ possessor non tenetur ne quidem de consilio. Tertio, possessor in materia iustitiæ non tenetur ad totam rem alienandam, alioquin daretur motus sine quiete cum processu in infinitum. Qui enim acciperet rem, iterum teneretur eam reddere, & sic sine ullo fine. At nihil simile est in aliis possessionibus. Quarto, in materia iustitiæ possessio facit ad suitatem, & ex voluntate Reipublicæ eam inducit; quia divisio rerum subiecta est voluntati Reipublicæ. At nihil simile est, quando dubitatur an sit aliqua Dei lex obligans ad aliquid; quia homines nil disponere aut alterare possunt circa talia. Hæc disparitates ostendunt argumentum à possessione in materia iustitiæ, ad possessionem in aliis materiis non valere. Ita Celladeus §. 4.

Respondeo, omnia hæc absque delectu, & *Respondeo* contra veritatem objectæ esse. Primum est falsum, nam non semper in materia iustitiæ standum est pro possessore. Inprimis petere debium conjugale est materia iustitiæ; & tamen sapissimè possessor

cessor non licet petit debitum, si dubitet an matrimonium sit validum. Rursus in dubio, an filius aliquis sit legitimus, providendum illi est de portione legitima, quamvis fratres cogendi sint tribuere aliquid ex rebus, quas possident, ut fuse probat Vasquez i. 2. disp. 66. cap. 8. idque verum esse contendit non solum ex iure civili, sed etiam ex iure naturali. Tenetur ergo Celladeus determinare, quando possessio etiam in materia iustitiae affert, & quando non affert obligationem ferendi partem tutiorem. Nos quae superiore hoc explicavimus. Itaque antecedens est falsum; sed, illo admissio, consequentia non sequitur; possessio enim aequè universaliter faveat superiori in materia obedientiae, ac in materia iustitiae, quia semper obediendum est in dubio, quando causa caeteroquin est par. Eodem modo in materia religionis semper favendum est libertati, quando votum est dubium: demum in omni dubio standum est pro possessione libertatis, quando causa est verè par, & nil afferitur contra possessorem, quod ex aequo non faciat pro possessore, prorsus sicut in materia iustitiae. Haec sola diversitas intervenit, quod in dubio practico, aliisque cum dubitatione practica connexis, causa non sit par; ideoque regula possessionis ad eam non extendatur.

15. Idem errores clarè apparent in secundo etiam argumento. Inprimis antecedens est falsum, quia subditus in materia obedientiae non tenetur ne quidem de consilio ad partem tutiorem; v. g. subditus non tenetur se abscondere, aut statum Ecclesiasticum inire, quando vocatur à rege ad bellum, de quo dubitat an sit iustum. Et tamen tutius illi esset dicta ratione bellum illud vitare. Idem universaliter verum est de subdito Religioso; de consilio enim est, ut obediat, quamvis abstinere ab illo opere esset tutius, si superior illud non præcipere. Neque obstat, quod, stante præcepto superioris suam jurisdictionem legitime possidentis, tutius sit obedire; quia hoc etiam locum habet in materia iustitiae; stantibus enim possessione & voluntate possessoris ad retinendam rem suam, tutius est tam actori quam iudici favere possessori. At quando agitur de parte tutiore in præsentia quaestione, agitur de eo quod tutius est independentè à titulo possessionis, non de eo quod tutius est considerato etiam titulo possessionis, aliisque ab illa provenientibus. Deinde quod ex opposito dicitur est falsissimum; tam certum enim est, possessorem teneri ex consilio ad partem tutiorem in materia iustitiae, quam in aliis materiis; pars enim tutior est illa, quam sequendo nullum est periculum peccati ne quidem materialis. At si possessor restituat rem in dubio nullum imminet periculum peccati; imminet verò periculum peccati, saltem materialis, seu detentionis rei alienae invito domino, si non restituat. Imò secundum aliquos imminet periculum peccati formalis; Adrianus enim & Sotus apud Vasquium i. 2. disp. 66. cap. 7. docent, possessorem, si dubium perseveret, debere rem restituere vel in totum, vel saltem in partem, quia hoc est tutius. Deinde quis non videt consilium esse, in dubio de impedimento impotentiae abstinere à petendo debito, & habere uxorem loco sororis? Si hoc non sit consilium, quid tandem erit? Hoc tamen est in materia iustitiae. Ergo possessor in materia iustitiae tenetur, ut cum Celladeo loquar, de consilio ferri partem tutiorem.

In materia iustitiae sepe de consilio est, ut possessor feratur partem tutiorem.

In aliis materiis pars tutior non semper est de consilio

borat. Inprimis motus ille perpetuus aequè haberetur in materia iustitiae extra casum possessionis, ac stante possessione, si unusquisque in dubio teneretur ad cedendum totum alteri. Ponamus enim duos esse, quorum neuter possidet rem, de qua dubitant, ad quem illorum pertineat. In hoc casu uterque aequè deberet cedere alteri possessionem sine fine, ac in casu possessionis, si propter metum possidendi & habendi alienum, uterque deberet se privare tota re in favorem alterius. Ergo extra casum possessionis nemo in casu pari teneri potest ad cedendum tota re. Ergo hæc instantia malè appropriatur possessori, quasi verò id ex titulo possessionis oriretur, cum certum sit, quod potestas non cedendi tota re non oritur à possessione, sed à titulo juris independentè à possessione. Ad quid ergo applicatur possessori, quasi verò id ex possessione proveniret?

Nullitas argumenti tertii.

17. Deinde similis motus perpetuus daretur in materia fidelitatis, si quis eo ipso deberet totam rem alteri dare, quod dubitaret an illam promississet. Deberet enim alteri dare, nè forte violaret promissum, & alter deberet eam restituere, ne fortè retineret alienum; quia dans non absolute transferret dominium illius rei, sed solum ex suppositione quod eam promississet. Ergo alter non esset certus, sed maneret dubius an posset rem illam sibi retinere. Ecce similis motus sequeretur non solum in materia iustitiae, sed etiam in materia fidelitatis; imò totus circulus esset in materia fidelitatis, si alter promississet, se nil retenturum alterius, quamdiu dubitaret, an illud ad ipsum pertineret. Ergo ista perperam proferruntur tamquam spectantia ad solam iustitiam, cum eodem prorsus modo spectent ad aliam materiam.

Nullus processus sequitur ex titulo possessionis, qui ex aliis titulis non sequitur.

18. Demum admissio antecedente in toto sensu, quem Celladeus intendit, simulque admissio quod nil eiusmodi contingat in aliis possessionibus, quid inde ad præsens intentum? Aliquid quidem inferretur, si vim faceremus in illo ipso, in quo non datur paritas. At nemo ex illo argumentum sumit. Nos enim in solo titulo possessionis vim facimus, & sic argumentamur. Si duo dubitent de suo iure, & neuter possideat, neuter potest totam rem vindicare, sed debent inter se pacisci, & ex aequo rem dividere, quia in tali casu tutior pars est tenenda; totum autem retineri non potest ab ullo illorum, sine periculo habendi rem alienam, invito domino, quod periculum tollitur, si ex conventionione rem dividant inter se. At si alteri accedat titulus possessionis, ille, tamen si semper versetur in materia iustitiae, licet retinet sibi rem totam, nec tenetur, ut antè, eam dividere, aut partem tutiorem sequi paciscendo cum actore; aut in defectu actoris pretium pauperibus erogare. Ratio horum omnium fundatur præcisè in excessu, quem titulus possessionis, reliquis similiter se habentibus, inducit, quia in pari casu melior est conditio possidentis, ut latè probatum est. Hinc arguimus ad alias materias, & dicimus, titulum possessionis semper prævalere in illis, si causa ita sit utrimque par, ut nil afferatur contra possessorem, quod ipsi ex aequo non faveat; quia eadem rationes aequaliter valent in omni materia. In hoc solo paritas, ac rationum non tam paritas quam identitas, consistit. Neque obstat, quod in aliquibus aliis huic non contrariantibus detur disparitas. Talis sunt quæ afferuntur in argumento, ut constet ex dictis.

Nullitas argumenti tertii.

19. Ad 4. Patet ex dictis, tum hac tum superiore

Multiplex
insufficiencia
argumenti.

riore quaestione, ubi probatum est, quod titulus possessionis praecise ex se nil prorsus faciat ad iustitiam, seu ad verum dominium rei, sed aliunde possessori tribuat facultatem retinendi rem. Porro omnes illi tituli aequè reperiuntur in aliis materiis, ac in materia iustitiae, ut ostensum est. Quod additur, de potestate reipublicae ad dominia rerum transferenda, non autem ad alterandas leges Dei, non est ad rem; quia non loquimur pro casu dictae translationis, per usucapionem vel praescriptionem factae, sed pro casu, quando aut certum est, reipublicam non fecisse eiusmodi translationem, aut certe est dubium, an illam fecerit. Praeterea, quod obijcitur, est insufficientis ad intentum, quia dantur innumeræ leges humanae extra materiam iustitiae, in quas reipublica aequè amplum dominium habet, ac in bona ac jura subditorum. Cur ergo privilegium possessionis non aequè extenditur ad illas materias, ac ad bona temporalia? Itaque argumentum non probat privilegium possessionis extra materiam iustitiae non extendi, sed ad summum urget in legibus divinis, quæ ab hominibus alterari non possunt.

Sed neque sufficit ad hoc probandum, quia titulus & privilegium possessionis locum habet in materia iustitiae pro priore ad omnem legem humanam; regula enim illa, *in causa pari melior est conditio possidentis*, est axioma lumine naturæ notum, per quod homines diriguntur in lege naturali, antecedenter ad omnem legem positivam. Ergo veritas illius non dependet à lege aut conventionem humana, sed omnia eiusmodi statuta praecedunt, quamvis fortasse fieri potuissent per conventionem subsequenter, ut possessio in omnibus materiis reipublicae subiectis nullum privilegium haberet. Verum non obstante tali lege humana, adhuc possessio libertatis in aliis materiis humanae legi non subiectis locum haberet, quia iure naturæ ab hominibus inalterabili meretur dictum privilegium, ut ostensum est. Demum titulus possessionis locum habet in materia iustitiae humanis legibus non subiectae; qui enim bona fide contraxit matrimonium, licite petit debitum in dubio impotentiae, idque ex titulo possessionis bonae fidei; si enim per longam impotentiae experientiam ante contractum initem dubitasset de hoc impedimento, sicut illicite contraxisset, ita contractus sublecutus, & sequens possessio nil privilegii attulisset; tum quia fuisset possessio male fidei, quæ nemini suffragatur, ne quidem in ordine ad petendum debitum conjugale, ut apparet in contrahentibus cum dubio aliorum impedimentorum; tum quia nemo debet emolumentum ex suo scelere reportare. Ergo facultas licite petendi debitum oritur praecise ex titulo possessionis bonae fidei. Ergo privilegium possessionis etiam in materia iustitiae locum habet in iure naturæ, quod ab humanis legibus non dependet. Unde iterum nullitas argumenti apparet.

Obiectio 3.

20. Obijcit tertio. In materia iustitiae lis est inter aequales, nisi partium aliqua ex ipso iure privilegium habeat. Deus autem aequaliter adest utrique parti, iubens ut unaquæque habeat quod suum est. At in aliis materiis lis est inter superiorem & subditum, inter Deum & hominem. Ergo in illis potius standum est pro lege & Deo; quia sicut in pari causa melior est conditio Ecclesiae, causae piaë, dotis, & matrimonii; sic si has regulas extra materiam iustitiae transferre liceret, ex hoc solo melior esset conditio legis

ac superioris, & praesertim Dei. Ita Celladeus §. 4.

Respondet, quid hoc ad rem? Deus adest aequaliter utrique litiganti in dubio iuris ante possessionem. Peto, an adest aequaliter utrique etiam post possessionem? Si affirmes: ergo res possessa debet dividi, sicut debuisset dividi, si non fuisset possessa. Si neges: ergo titulus possessionis facit, ut personæ illæ non sint amplius aequales, & ut Deus magis faveat possessori. Ergo idem erit in aliis materiis; quia titulus possessionis aequè reperitur in illis, ac in materia iustitiae, ac proinde Deus non amplius respicit illas personas ut aequales. Hoc maxime apparet in materia obedientiae humanae, in qua Deus respicit superiorem & subditum ut inaequales, quia respicit superiorem ut habentem iurisdictionem, & legitimum illius exercendæ possessionem; subditum verò ut alteri subiectum, nec habentem rationem excipiendi contra certam alterius possessionem, ob titulum non magis faventem ipsi quàm superiori. Ergo si argumentum valeret, sequeretur à fortiori, quod privilegium possessionis magis haberet locum in materia obedientiae humanae, quàm in materia iustitiae. Itaque fatemur, cæteris paribus, semper favendum esse superiori humano contra subditum in ordine ad debitum obedientiae, idque propter titulum possessionis. At non ita dicendum de lege, si dubium sit an lex existat, quia radix obligationis est ipsa lex, quæ eo ipso quod sit dubia nequit obligare. At si constaret de lege, seu de voluntate legitimi superioris, tunc quidem lex praefenda esset, quia lex & superior non solum essent in possessione contra libertatem subditi, sed etiam causa non est par, sed magis faveret superiori ac legi, ut patet. E contra, quando lex est dubia, non est par causa legis & libertatis, quia libertas etiam ob titulum possessionis est praefenda. Nec obstat, quod in causa pari melior sit conditio Ecclesiae causae piaë, dotis, &c. quia hoc non est ex natura rei, sed solum ex lege positiva id ipsum volente. At nulla est lex id statuens pro iure dubio. Ergo tunc non est, quod melior sit conditio iuris; imò illa semper est deterior, quia libertas est in possessione contra tale jus dubium.

21. Demum, quamvis Deus ipse sit semper melioris conditionis in seipso quàm creatura, tamen motum suadens nos obligari Deo, non tamen libertati, semper est melioris conditionis, quàm motum suadens nos non obligari. In hoc Celladeus omnibus aliis consentit, quando ex iudicio solum probabili sequimur patrem minus tutam; tunc enim motum libertati favens plus valet ad obligationem auferendam, quàm motum favens legi ad eam inducendam. In hoc ergo sensu dici potest, quod efficacior sit conditio creaturae in ordine ad obligationem hic & nunc arcendam, quàm Dei ad illam inducendam. Hoc posito, idem dico evenire in casu legis dubiae, quia inter reliqua possessio libertatis inaequalitatem inducit; non enim aequum est, ut priver certa possessione meae libertatis ob incertam ac dubiam legis propositionem, utpote quæ non magis gravat me, quàm par propositio non legis mihi favet. Ergo ipsa possessio constituit inaequalitatem, facitque conditionem possessoris meliorem in ordine ad arcendam obligationem, quàm sit conditio Dei, seu potius motivorum faventium legi, ad obligationem inducendam. Et sanè per hoc ipsum conditio Dei simpliciter melior est, quod velit motiva illa in pari causa possessioni cedere; Deus enim

Possessio fa-
vet in mate-
ria iustitiae
humanis le-
gibus non
subiectae.

In hoc maxime misericordiam ac bonitatem suam erga nos commendat, quod non tam rigide cum hominibus agat, ut propter quodvis dubium velit eos ad onus tutiora sequendi adigere; sed ita se gerit erga nos sicut in simili causa vult homines inter se habere. At in humanis vult subditum non teneri lege dubia, quia possessio libertatis stat pro subdito in causa caeteroquin pari. Eodem modo proinde vult judicari in ordine ad obedientiam sibi met à nobis ex obligatione praestandam, quia in tali casu titulus possessionis praevalet. Hoc autem est Deo magis gloriosum, illumque magis benignum ostendit, quam si in istiusmodi casibus ageret strictissime, ubique aggravando onera, & nil rationabili ex causa remitteret.

quando constat de praeepto. Vel loquimur de possessione morali, qua quis licite potest rem facere & non facere, At hujus libertatis nulla est possessio, quin de hoc ipso lis est & dubium. Ergo dispar est ratio. Immo è contrario sic arguitur. Si non solum dominium, sed etiam possessio rei revocaretur in dubium, non esset locus regulæ, ne quidem in materia iustitiæ, sed res esset dividenda. Ergo cum possessio moralis sit dubia in aliis materiis, nullum secum fert privilegium, sed tutior pars est tenenda. Ita Celladeus §. 4. ubi rationem hanc vocat ostensivam & manifestam.

Respondeo in primis retorquendo argumentum. Possessio in materia iustitiæ, de qua loquimur, vel est possessio physica, qua homo rem sub sua potestate ac libertate physica retinet; vel nis.

Nullitas præfæ demonstratio;

est moralis, qua licite retinet & non retinet. Si primum: illa manet etiam quando certum est, quod res ad alium pertinet; & tamen possessio tunc nullam assert privilegium. Si secundum: de illa lis est ac dubium, quia Adrianus, Sotus, Arragonius, & Barnabas de Rosalibus apud Bresserum lib. 4. cap. 3. expresse docent, rem in tali casu vel restituendam, vel dividendam esse; quorum opinionem Corduba lib. 3. quest. 6. ad 3. docet esse probabilem. Rursus sic arguo. Etiam in materia iustitiæ sola possessio bonæ fidei fert secum privilegium regulæ. At illa, orto dubio, cessat, quia qui possidet in dubio, non credit rem esse suam, ideoque non amplius possidet illam bona fide. Certè talis possessio ab initio non fuisset moralis & bonæ fidei. Ergo neque nunc videtur talis, quia Major, Adrianus, & Sotus apud Cardinalem de Lugo disp. 7. de iust. sect. 3. docent, possessionem bona fide inchoatam, sed postea in dubio continuatam, non sufficere ad faciendam prescriptionem, ad quam tamen haud dubie sufficeret, si indubie esset possessio bonæ fidei. Nil ergo facit possessio in dubio, ne quidem in materia iustitiæ. Ergo nulla est disparitas inter possessionem in materia iustitiæ, & possessionem in aliis materiis. Respondeat Celladeus huic objectioni, & proprium argumentum solvet.

25. Respondeo ergo secundò, quòd in ipsa materia iustitiæ sermo sit de possessione physica, cui bona fides & moralitas, à tali fide derivata, conjuncta fuit ab initio, licet illa bona fides, & moralitas ab illa derivata hinc & nunc cessent, durante dubio; neque enim de alia possessione loqui possumus, quia post ortum dubium alia non datur. Sensus ergo regulæ etiam in materia iustitiæ est iste. Qui nunc physice possidet rem, quam ab initio bona fide possedit, non debet perdere possessionem suam nec se privare bonis ab initio bona fide possessis, quando oritur causa favens alteri, si causa illa sit par, & ex æquo favet possessori ac actori. Non enim est æquum, ut possessor bonæ fidei privetur possessione physica rei, aut ullam suæ possessionis actionem patiat, ob titulum non magis alteri faventem quàm sibi. Ipsa enim possessio bona fide inchoata tribuit jus, ne quis physica possessione ejusque emolumentis privetur, ob incertas exceptiones non uni magis quàm alteri faventes. Itaque præfens physica possessio, prout bona fide inchoata, tribuit novam moralitatem, ratione cujus, tam in dubio quàm in quavis causa pari, physicus possessor præferendus est. Verùm hæc moralitas, seu bona fides consequens est diversa à bona fide & moralitate, quam possessor habuit ab initio, quia

Possessio physica, iusta bona fidei, est titulus præfens possessionem in pari causa.

Possessio dat titulum agendi cetera legem Dei dubiam. etiam quando possessio non conducit ad probandum titulum.

22. Demum, ut videas hæc omnia esse verissima, in mentem revoca conjugem, qui dubius de impedimento impotentia petit debitum. Hic homo in petendo debito contra neminem agit, nisi contra solum Deum prohibentem accedere ad non suam; nemo enim alius illum à petendo debito impedit, aut deterret. Hoc tamen non obstante, licite petit debitum. Unde hoc? Nonne Deo & legi favendum? Nonne melior est conditio Dei & legis? Respondeat huic instantia Celladeus, & proprium argumentum solvet; invenit enim, quòd in hoc casu sola possessio bonæ fidei meliorem faciat conditionem possidentis etiam contra legem & Deum in ordine ad debitum liberrime exigendum. Ex hoc exemplo iterum efficaciter refellitur id, in quo Celladeus maxime inhaeret, nempe possessionem, quæ nil facit ad deponendum dubium de veritate rei, nullum privilegium habere, nec meliorem facere conditionem possessoris. Certè possessio in hoc casu nil prorsus facit in ordine ad decidendum dubium de impotentia, ut patet, & tamen possessio hæc bona fide inchoata plurimum conducit ad debitum licite exigendum.

23. Objicit quartò. Si valeret arguere à possessione in materia iustitiæ ad possessionem in aliis virtutibus, induci possent ulucapiones ac prescriptiones in possessione libertatis adversus legem Dei, etiam naturalis. Ita Celladeus §. 4.

Respondeo, mirari me; tam inania objici à viro gravi ac ingenioso. Ulucapiones ac prescriptiones non inducuntur titulo possessionis, nec unquam inductæ fuissent vi illius, nisi dominium post tantum tempus possessionis pacificæ per leges expressas translaturum fuisset in possessorem, ne alioquin processu temporis omnia vera dominia redderentur incerta. Sequitur ne hinc, nos posse prescribere contra Deum? Minime, ne apparenter quidem. Si tamen Deus legem ferret in favorem nostrum, ut, post tantum temporis pacificæ possessionis, vel ignorantia invincibilis lex aliqua positiva cessaret, possemus tunc contra illam prescribere. At sine hujusmodi lege à Deo singulariter constituta (quam non constituit) omnis ulucapio aut prescriptio est manifestè impossibilis.

24. Objicit quintò. Possessio in materia iustitiæ privilegium habet, quando causa est par, quia certò constat, quis possideat, quis non possideat rem. At in aliis materiis hoc locum non habet, quia vel sermo est de libertate physica ejusque possessione; & hæc nec tollitur nec laeditur, ne quidem per obligationem præcepti, cum homo æquè liber sit ad utrumque, posito præcepto, ac erat antè. Et tamen certum est, possessionem libertatis non habere privilegium, R. P. A. Terilli, Regula Morum. Pars. II.

dependet

dependet ab illa ut præterita, etsi hæc illa, nec similis illi nunc existat. Itaque physicus possessor de præteriti præferendus nunc est ob bonam fidem priorem, quatenus possessio physica hæc tunc continuata, eo ipso quod bona fide inchoata fuerit, postulet continuari donec plus afferatur contra possessorem quam pro ipso. Ceterum possessio illa physica, prout subsistens huic persuasione novæ in illa priore bona fide fundata, appellari etiam potest, & communiter ab Auctoribus appellatur possessio bonæ fidei; quia per illam persuasione homo videt, se præferendum, & ideo bona fide possidet, sed bona fide alterius rationis à bona fide, per quam possessio inchoata fuit, quia hæc est bona fides quodammodo reflexa & consequens, cum prior bona fides esset directa & antecedens.

Non minus scitur ad quæ possessio pertinet in aliis materiis, quam in materia iustitiæ.

26. Hæc omnia locum habent, non solum in possessione iurisdictionis & subditorum in materia obedientiæ, (in qua nulla prorsus est diversitas excogitabilis ex parte possessionis aut modi possidendi, cum tam compertum sit ad quem talium rerum possessio pertineat, ac in materia iustitiæ) sed etiam in possessione libertatis in quavis materia, quia homo non minus physicè possidet suam libertatem, quam quavis rem corpoream. Rursus ante dubium ortum de lege, homo non minus moraliter possidebat libertatem suam, quam res alias. Jam hæc duo non minus fundant titulum, & tribuunt jus, ne possessio physica libertatis ulla tenus minuatur ob titulum, non magis faventem legi quam homini, quam similia præstent in materia iustitiæ; & consequenter æquè in hoc casu ac in materia iustitiæ, constituunt novam titulum possessionis moralis, expressum in regula allata, ratione cuius homo scit, se esse melioris conditionis, ac præferri debere ob titulum possessionis explicatæ.

27. Dixi, possessionem physicam, bona fide inchoatam, tribuere titulum ac jus, ne physica possessio restringatur in posterum, ob causam non magis gravantem libertatem, quam illi faventem; gravaretur autem libertas, quæ physica ejus possessio arctaretur, si teneretur se habere qui partem tutiorem in dubio. Fallum enim est, quod dicit Cellæus, physicam possessionem libertatis non solum non tolli, sed nec lædi per præceptum etiam certum, absque dubio enim læditur & restringitur: quia nemo, stante præcepto, ponere potest rem vitam citra reatum culpæ & penæ. At hoc est libertatem ejusque possessionem physicam restringi ac lædi, quia non possumus amplius, ne quidem physicè, operari tanta libertate & facilitate pro libito sicut antè, quia difficile & amarum est incurritur reatum culpæ & penæ. Itaque præceptum certum verè arctat libertatem, & possessionem etiam physicam illius alterat, quod ex æquitate fieri non debet ob præceptum dubium, quia in tali casu melior est conditio possidentis.

28. Demum ex dictis patet responsio ad ultimam partem argumenti; non enim cessat privilegium possessionis in materia iustitiæ, quamvis prior possessio moralis ac bonæ fidei cesset, dummodò possessio physica remaneat, illique ob priorem bonam fidem nova moralitas accedat, ut dictum est. At privilegium cessaret, si physica possessio & novus ille titulus moralis deficerent, quia tunc regula locum non haberet. Verum hoc eodem modo locum habet in aliis materiis, in quibus nec physica nec moralis possessio aliam alterationem habet, quam in materia iustitiæ. Itaque tantum abest, ut hæc obiectio ostensivè ac manifestè falsitatis convincat nostram sententiam, ac eandem efficacissimè corroboret.

QUÆ.